

Bild C 05412 Burträsk kyrka, 1987. Foto: Henry Lundström

Byggnadshistorik

1606 bildades Burträsk församling efter att ha brutits ut ur Skellefteå församling. Ett kapell av trä uppfördes ungefärligen där nuvarande kyrkogårdsmurens sydvästra hörn nu ligger. Kapellet kan ha byggts så tidigt som 1585 och revs hundra år senare. I dess närhet uppfördes även en kyrkstad. 1685-86 uppfördes en ny korskyrka av trä, strax norr om den gamla kyrkan, av Mikael och Johan Nilsson från Piteå. Denna kyrka revs ca 1819 då en ny korskyrka av trä uppfördes strax norr om den gamla kyrkan av byggmästare Simon Geting från Åbord, Ångermanland. Geting upprättade en ritning 1816 men den ändrades i någon mån 1817 av arkitekt Per Wilhelm Palmroth, Stockholm. Kyrkan brädfodrades 1824-25 med stående panel av Anders Dahlberg från Andersvattnet. 1827-28 tillkom ett torn i väster efter ritningar av komminister Johan Anders Linder, Umeå, delvis efter förebild från Skellefteå stadskyrkas torn. Tornet uppfördes av byggmästare Nils Petter Benzeliuss, Luleå. Vid samma tid revs den gamla klockstapeln.

Den 21 januari 1940 brandskadades kyrkan vid en eldsvåda som startade i värmecentralen under altaret och spreds i trossbotten. Man lyckades släcka elden men bänkarna och golvet

förstördes. 1945 brann kyrkan åter igen p g a överhettning av värmesystemet. Elden uppstod i golvet och det enda som kunde rädda var kyrksilvret, dopfunten, altarprydnaderna, några böcker, mässkrudar och en del mattor och tavlor från sakristian. 1947-49 uppfördes en ny korskyrka, denna gång av tegel på betonggrund. Kyrkan fick samma placering som den nedbrunna och ritades 1946 av arkitekt Bengt Romare, Stockholm. Byggmästare var J. A. Johansson från Skellefteå. Den ursprungliga taktäckningen var av tjärat spån (vart tredje skift med spetsiga spån, i övrigt rektangulära spån). 1964 byttes taktäckningen på sakristians och andaktsrummets tak mot kopparplåt och 1975 byttes resterande spån ut mot mönsterlagt skiffertak från Grythyttan.

Byggnadsbeskrivning

Kyrkan är uppförd i modernistisk stil med starka inslag av gotik och orienterad i väst-östlig riktning med tornet i sydväst. Kyrkan har ett brett långhus med breda korta korsarmar i norr och söder samt en kort bred korsarm i öster med kor. Sakristian är en vinkelbyggnad, placerad mellan den östra och norra korsarmen. Långhuset täcks av ett högt brant valmat sadeltak. Norra och södra korsarmarna täcks av något lägre valmade tak. Takfoten är starkt utkragad mot fasaden. Taktäckningen är av mönsterlagd skiffer på långhus och korsarmar, men av koppar på sakristia, elcentral och farstukvistar.

Fasaderna av tegel är spritputsade och vitkalkade. Ytterdörrarna är tillverkade av sandblästrad och tjärbränd ek. Den västra fasaden har inmurade svagt spetsbågade nischer i olika höjd, den högsta i mitten och två lägre på sidorna. I vardera nisch, finns ingångar med huvudingången i mitten. Fönstren på långhusets norra sida samt på korsarmarnas gavlar är också grupperade med ett högt svagt spetsbågat fönster i mitten, flankerade av två lägre. Stora spetsbågade fönster finns även på norra korsarmens västra sida samt korets södra fönster. Den östra korväggen saknar fönster.

Tornkroppen har små asymmetrisk placerade rundbågade fönster. Tornavslutningen är gestaltad med en utskjutande takfot som bärs upp av små grupperade konsoler. Däröver branta takfall, en inskjuten ljudvåning med rektangulära ljudöppningar, krönt av en utkragad brant tornspira täckt av skiffer. En glob och ett kors, pryder spetsen.

Kulturhistorisk status

Burträsk kyrka är en fin representant för den modernistiska sakrala arkitekturen, med starkt tillbakablickande gestaltning. Tidstypiska, modernistiska drag är fasadens stilrena yttre och takfotens starka utkragning, som även återkommer på tornets takfall. I övrigt har arkitekten främst sökt inspiration från den medeltida gotiken. Detta märks främst på de grupperade, spetsbågade fönstren samt den västra fasadens grupperade murnischer. De små trapptornen som flankerar den västra korsarmen är också medeltida drag, liksom den spetsiga tornhuvu.

Exteriören är i stort sätt oförändrad sedan byggnadstiden. Den väsentligaste förändringen rör taktäckningen. Interiören är mycket välbevarad. Det speciella med kyrkan är dess monumentala formspråk. Tornet är hela 50 meter högt och kan ses från andra sidan av sjön, Burträsket. Dessutom är den i sin helhet mycket välbevarad. Stilmässigt har den, med sin blandning av gotik och modernism, ingen motsvarighet i länet. Kyrkplatsens kontinuitet bakåt i tiden är utläsbar dels genom gravkvarterens olika tidskaraktärer dels genom gravkapellets klassicistiska prägel som vid byggnadstiden skulle anpassas till den äldre kyrkan.

Burträsk kyrka hör till den kategori kyrkor som är uppförda efter 1940 och som i särskilt beslut skyddas genom Kulturminneslagen.

Källa: Västerbottens museum/Vård- och underhållsplan för Burträsk kyrka.